

YENİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA UYUM SÜRECİNDE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN YAŞADIĞI SORUNLAR

*Dr. Emel Funda TÜRKMEN
Afyon Hüseyin Sümer İÖÖ.
Müzik Öğretmeni*

ÖZET

Son yıllarda eğitim alanında pek çok araştırma yapılmış, çalışmaların müzik eğitiminde de uygulamaları başlatılmıştır. Eğitimin başka alanlarında yapılan çalışmalar sonucunda uygulamaya konulan programların müzik eğitimine uygun olup olmadığı süreç içerisinde yapılacak ciddi bilimsel çalışmalar sonucunda elde edilen veriler gösterecektir. 2006 yılında uygulamaya konulan ve yeniden ele alınan Türk Eğitim Programları yapılandırıcı bir anlayışla öğrenci merkezli bir öğretim programı benimsenerek oluşturulmuştur. Bu doğrultuda müzik derslerinin de yapılandırmacı anlayışla ele alındığı bu programların pek çok açıdan ele alınarak irdelenmesi, değerlendirmeye tabi tutulması ve eksiklerinin giderilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, söz konusu programın müzik öğretmenleri açısından ele alınarak yaşadıkları sorunlar, nedenleri, nasıl çözümlenebilecekleri irdelenmeye çalışılmıştır. Yine bununla ilgili olarak yeni öğretim programlarında yer alan öğretim, strateji, yöntem ve tekniklerinde karşılaştıkları sorunlar müzik eğitimi ve eğitimcileri düşünülerek ele alınmış ve bu sorunların giderilmesinde üzerinde durulması gereken konulara değinilerek çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Araştırma yöntem olarak betimsel tarama yöntemlerini esas almakla birlikte, müzik öğretmenlerinin yaşamakta oldukları sorunları tespit etmek amacıyla, programların uygulandığı pek çok okuldan müzik öğretmenin görüşlerine de başvurulmuş, bu amaçla bir tek ilden değil yurdun birçok ilinden müzik öğretmenine ulaşılarak veriler toplanmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında çağımızın iletişim teknolojilerinden yararlanılmış, görüşme yoluyla verilere ulaşılmıştır. Elde edilen veriler yorumlanarak müzik öğretmenlerinin sorunları araştırılmış çözüm önerileriyle araştırma sonuçlandırılmıştır.

***Anahtar Kelimeler:** Müzik Eğitim, Strateji, Yöntem*

GİRİŞ

Son yıllarda eğitim alanında birçok araştırmalar yapılmakta, öğrenciler üzerinde kalıcı öğrenme ve öğretme çalışmaları yürütülmektedir. Yapılan çalışmalar daha sonra çeşitli kuramlar olarak bilim çevrelerine yansımakta kimi kuramlar geniş uygulama alanı bulurken kimileri kabul bulamamaktadır. Oluşturulan kuramlar eğitim yöneticilerince uygulamaya konulmakta, sonuçları ise uzun süre sonra ortaya çıktığı gibi, bazı nesillerin yeterince eğitim alamamaları gibi durumların da ortaya çıkması söz konusu olabilmektedir. Müzik eğitimi açısından bakıldığında, uygulamaya konulan bu programlar acaba müzik eğitiminde kullanmaya ne derece uygundur? Ya da bu yöntemlerin ne kadarı müzik eğitiminde kullanılabilir, kullanılırsa nasıl sonuçlar alınır? gibi sorular program uygulamaya konulmadan cevap bulunması gereken konulardır. 2006 yılında uygulamaya konulan müzik öğretim programları üzerinde henüz yeterince araştırma yapılmamış, yeni uygulamaya konulan programlar hakkında müzik eğitimi açısından her hangi bir veri toplanmamıştır. Konuyla ilgili yeterince çalışma ve araştırma yapılmadan, gerekli alt yapı hazırlanmadan yeni programların uygulamaya konulması, öğretmenlerin ve eğitim ortamlarının söz konusu uygulamaları yapmaya yeterince hazır olmaması, hem uygulanmak istenen programların amacına ulaşamamasına, hem de eğitim sürecinde yer alan bireylerin çeşitli sıkıntılar yaşamalarına neden olmaktadır.

Öğretim programları eğitim programları içerisinde en önemli yeri tutar ve “ bir derste öğrencilerin ulaşacağı hedefleri, hedeflerin kapsadığı davranışları, davranışları kazandırmak üzere düzenlenecek eğitim programlarını ve davranışların ne derece kazandırıldığını ortaya koyabilecek sına durumlarını kapsayan, gelişmeye açık ve çok yönlü etkileşim içinde olan öğeler bütünü”(Senemoğlu,2004:XXIV) olarak tanımlanabilir.

Yeniden ele alınan Türk Eğitim Programları ise, yapılandırmacı bir anlayışla öğrenci merkezli bir öğretim programı benimsenerek oluşturulmuştur. Bu kurama göre; “Her birey, öğrenme ortamına daha önce sahip olduğu ön bilgi ve inançlarla gelir. Öğrenme, toplumsal bir sürecin parçasıdır. Kalıcı izli esas öğrenme, etkinlikler aracılığıyla olur. Öğrenme pasif bir süreç değil, öğrencinin içerisinde bizzat yer aldığı, sürekli ve dinamik bir işlemdir. Kazanılan bilgi, her birey tarafından hem kişisel hem de sosyal anlamda yeniden yapılandırılır.”(MEB.İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu:5)

Eğitim sürecinde bazı davranışların kazanılması süreci bireyden bireye değişiklik göstermektedir. Bu nedenle, “uygun eğitim yapabilmeyen yolu, öğretmenin de kendi öğretim stratejilerini oluşturabileceği, teknolojinin etkin bir şekilde kullanıldığı, öğrencilere bilgilerini sına fırsatı verecek öğrenme yaşantılarının sunulmasıdır”. (Senemoğlu,2004:XXIV)

“Günümüzde temel eğitim okulu, temel bilgi ve beceriler yanında, sanatsal değer ve becerilerin, kişilik eğitiminin, iyi alışkanlık ve davranışların temelini atılıp geliştirildiği okuldur.”(Alıcıgüzel,1999:9) Bu nedenle çocuklarımıza başarısız damgası vurulmadan yetiştirmeyi, her birini bir birey olarak ele alarak yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda topluma kazandıracak ve geliştirecek programlara ihtiyaç duyulduğu açıktır. Bu düşünceler doğrultusunda çağımız eğitim-öğretim yaklaşımları yeniden ele alınmayı ve üzerinde düşünmeyi gerekli kılmakta, Milli Eğitim Bakanlığının ortaya koymuş olduğu yaklaşım, bu açıdan çağdaş anlayışı temsil niteliği taşımaktadır.

İlköğretim Müzik Derslerinde Kullanılan Öğrenme-Öğretme Stratejileri-Yaklaşımları

Strateji; bir dersin hedeflerine ulaşmayı sağlayan genel yaklaşım olarak tanımlanmakta, dersin hedeflerine ulaşmada kullanılacak yöntem, teknik, süre, araç ve gereçleri belirlemeye yön veren bir yaklaşım biçiminde açıklanmaktadır. Öğretim yöntemleri; öğretilecek konuların öğrencilere düzenli bir şekilde aktarılmasını sağlayan yoldur. Öğretim tekniği ise öğretim yöntemlerinin uygulanma biçimidir.(Oktaylar,2007:610)

Öğretim stratejileri açısından ele alındığında öğretmenler yetiştirildikleri öğretim yaklaşımlarını kullanmaya eğilimlidirler. Genel çerçevesiyle öğretim yaklaşımlarını Demirel 1.Sunuş yoluyla, 2.Buluş yoluyla ve 3.Araştırma yoluyla öğretim stratejisi biçiminde sınıflandırmış(Demirel,2004:70), Senemoğlu ise;

- 1.Buluş yoluyla öğrenme
- 2.Sunuş-Alış yoluyla öğrenme
- 3.Öğretim etkinlikleri modeli
- 4.Doğrudan öğretim modelleri
- 5.İşbirliğine dayalı öğrenme, (Senemoğlu 2004:467) başlıkları altında toplamıştır.

1.Buluş yoluyla öğrenme: Buluş yoluyla öğrenme öğrencinin kendi etkinliklerine ve gözlemlerine dayalı olarak yargıya varmasını teşvik edici bir öğretim yaklaşımıdır. Bruner öğretmenin rolünün, önceden paketlenmiş bilgiyi öğrenciye sunmaktan çok, öğrencilerin kendi kendine öğrenebileceği ortamı oluşturmak olduğunu savunmaktadır. Öğrencilerin birer bilim adamı gibi düşünmelerinin sağlanmasını, öğretmenin öğrencilere kavramları, ilkeleri

kendisi vermek yerine, öğrencileri deney yapmaya, ilkeleri kavramları bulmaya teşvik etmenin gereği üzerinde durmaktadır. (Senemoğlu2004:469)Yapılandırılmış ve yapılandırılmamış buluş yoluyla öğretim yaklaşımlarıyla ilgili araştırmalar, yapılandırılmış buluş sırasında öğretmenin verdiği ipuçlarının, verilerin, örneklerin ve öğretmen yardımının buluş yapmada önemli olduğunu göstermektedir. Yapılandırılmamış buluşla öğrenme durumunda ise öğrencilerin çoğu zaman belirsizlik içinde boğulup öğrenmekten vazgeçtikleri görülmüştür. (Senemoğlu2004:472) Ayrıca buluş yoluyla öğrenme diğer öğrenme yaklaşımlarından daha fazla zaman almaktadır.

2.Sunuş-Alış Yoluyla Öğrenme: Bruner'in buluş yoluyla öğrenme yaklaşımına alternatif olarak önerilen bir yaklaşım Ausubel'in alış yoluyla öğrenme yaklaşımıdır. Buna göre öğrenci her zaman hangi bilginin önemli, hangi ipuçlarının problem çözümü için uygun olduğunu bilemeyebilir. Özellikle bir konu alanıyla ilgili kavramların, ilkelerin, fikirlerin, kazandırılması aşamasında buluş yoluyla değil sunuş yoluyla öğrenme daha etkilidir. Bu sürecin öğrencilere öğretmen tarafından sunulmasının, bilgiyi daha anlamlı ve daha kısa zamanda kazanmalarını sağladığı görülmektedir. Bununla birlikte alış yoluyla öğretimde de buluş yoluyla öğretimde olduğu gibi öğrencinin aktif olarak öğrenme sürecine katılması gereklidir. Her iki yaklaşımda da ön öğrenmeler harekete geçirilmeli, yeni öğrenmelerle ilişki kurulması amaçlanmaktadır. Sunuş yoluyla öğrenme öğretmen öğrenci arasında yoğun bir etkileşimi, bol örnek vermeyi gerektirirken, genelden özele doğru hiyerarşik bir sıra izler ve öğretim adım adım ilerler.

3.Öğretim etkinlikleri modeli: Bu modelde Gagné'nin etkili bir derste yer alan öğrenme aşamaları incelenmekte, öğrenme süreçlerini sağlayacak öğretim etkinliklerinin neler olduğu aşamalı olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşımda öğretim, belli hedeflere dönük öğrenmeyi desteklemek üzere dışsal etkinliklerin planlanması, sürdürülmesi ve değerlendirilmesidir. Öğretimin yöneticisi öğretmen, öğrenme hedefleri doğrultusunda, öğrenme süreçlerine uygun olarak bu dışsal olayları seçme, organize etme, düzenleme ve denetleme görevini üstlenmektedir. (Senemoğlu,2004:484) Öğrenmenin gerçekten oluşup oluşmadığı, davranışın öğrenci tarafından gösterilmesi ile anlaşılabilir. Öğrenme türü sözel bilgi, zihinsel beceri, bilişsel strateji, devinimsel beceriler de olabilir, tutumlar da olabilir. Önemli olan öğrencinin öğrendiklerini, kazandığı davranışı açıkça göstermesidir.

Gagné'a göre, okul öğrenmelerinde en önemli yeri zihinsel beceriler tutmaktadır.(Erden,2003:179) Gagné bu becerileri basitten karmaşığa doğru sıralamış, içsel ve dışsal koşullar gerektiren öğrenme türlerinden söz etmiştir. Örneğin müzik eğitiminde önce işaretleri öğrenen çocuk sırasıyla, işaretler yani notalar arasında bağlantı kurmayı, ezgi ve ritm arasındaki ilişkileri anlamayı ve sonra ezgileri çalma-söyleme davranışlarını sergilemeyi öğrenir.

4.Doğrudan öğretim modelleri: Öğrenciye sunulacak materyallerin yapılandırılması ve aşama aşama öğrenciye sunumunda öğretmen etkindir. Akademik odaklı derslerde öğrenciye kazandırılacak hedefler, hedeflere ulaştıracak etkinlikler, bu etkinlikler için ayrılan zaman bellidir. Öğrencinin performansı izlenir ve öğrenci yönlendirilir. Öğretmen kontrolü vardır ama etkileşim otoriter değildir. Öğrenci katılımı önemlidir. Doğrudan öğretim, Sunuş yoluyla öğretim ve Öğretim etkinlikleri modelleriyle hemen hemen aynı yaklaşımı sergilemektedir. Bu modellerde öğrenciyi öğrenmeye hazırlamak, konuya dikkati çekmek, ne öğrenileceği ve öğrenilenlerin nerelerde kullanılacağı hakkında bilgi vermeye dönük etkinliklere yer verilmektedir. Önceki öğrenmelerle yeni öğrenmeler arasında ilişki kurulmakta, yeni öğrenmeler anlamlı hale getirilmektedir. (Senemoğlu,2004:493

5.İşbirliğine dayalı öğrenme: Son yıllarda “İşbirliğine Dayalı Öğrenme Modeli” üzerine çalışmalar yapılmakta, işbirliğine dayalı öğrenmenin öğrencilerin öğrenmeye

güdülenmelerine ve dikkatleri sürdürmelerine yardımcı olduğu, düşük yetenekli öğrencilere problem çözme ve üst düzey düşünme becerilerinin kazandırılmasında etkili olduğu, bireylerin empati kurma becerilerini arttırdığı, başkalarının fikirlerine saygılı olmayı, hoşgörülü olmayı ve tartışmayı öğrendikleri, akranlarıyla etkileşimde bulunmayı, hata yapma korkusunu ve kaygıyı azalttığı, ait olma gereksinimlerini karşılamada etkili bir model olduğu belirtilmektedir. (Senemoğlu,2004:498) Bu öğrenme modeli, öğrencilerin küçük gruplar halinde çalışarak ve birbirlerinin öğrenmelerine yardım ederek öğrenmeyi gerçekleştirme sürecidir. İşbirlikli sınıflarda, öğrenciler küçük gruplar halinde toplanarak etkileşimde bulunurlar, öğretmen ise gruplar arasında dolaşarak gereksinim duyanlara yardım eder.(Müzik klavuzu6,7,8:A3) Bu yaklaşımla işlenen müzik derslerinde öğrencilerin grup çalışması yoluyla öğrenilecek bilgilere ulaşmaları söz konusudur. Derslerde kullanılacak basit müzik aletleri yaparken, kanon veya çok sesli eserler seslendirilirken bu çalışmalardan yararlanılabilir.

Yukarıda kısaca değinilen öğretim yaklaşım ve modellerinin yanı sıra teknoloji ve tıp alanındaki gelişmelerin ve araştırmaların ışığında gelişen ve ortaya konan yeni yaklaşımlar da vardır. Eğitim insan beyninin kontrolünde gelişen bir süreçtir. Bu sürece pek çok faktör de dışarıdan etki etmektedir. İnsan beyninin nasıl öğrendiği ve nasıl çalıştığını öğrenme merakı ve görüntülem teknolojisindeki gelişmeler, beynin iç yapısını işleyişini anlamayı ve görmeyi sağlamaya ve canlı bir beynin analizinin nasıl yapılması gerektiğine olanak sağlamaktadır.(Duman,2007:20) Bu gelişmelerin eğitime sağlayacağı katkılar tartışma götürmeyecek kadar açıktır ve son yıllarda artan oranda araştırmaların yapılarak, eğitime olan yansımaları görülmeye başlanmıştır. Ülkemizde eğitim alanında yapılmakta olan çalışmalar da bu yöndedir ve amacına ulaştığında daha verimli ve istenilen düzeyde bir eğitim sisteminin gerçekleşmesi umulmaktadır.

Ülkemiz eğitim sisteminde varlığı uzun zamandır söylenmekte olan pek çok sorun vardır ve bu sorunlar yeni bir eğitim yaklaşımının benimsenmesini ya da arayış içerisine girilmesini gerekli kılmıştır. Alıcıgüzel bu sorunları en genel çerçevesiyle, a)Müfredata ilişkin şikâyetler, b)Öğretmenliğe ilişkin şikâyetler, c)Fiziki alt yapı açısından şikâyetler , d)Kaynak yetersizliğine ilişkin şikâyetler ve e)Dershanelere ilişkin şikâyetler olarak sıralamıştır.

Yeni ilköğretim müzik öğretim programları incelendiğinde, genel müzik eğitimi içerisinde yer alan farklı yöntem ve tekniklerle bireylerin her yönden dengeli, tutarlı ve sağlıklı olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik bir anlayış ve içerikle düzenlendiği belirtilmektedir.(Öğretmen kılavuz kitabı,müzik4,5:10) Yapılandırmacı anlayışa göre şekillendirilen program, öğrencinin yeni bir bilgiyi ve beceriyi, daha önce edindiği bilgi ve beceriler ile birleştirmesi yorumlaması ve yaşamına katması ilkesine dayanmaktadır. (Öğretmen kılavuz kitabı,müzik4,5:11) Bu programda müzik dersinin öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı ile paralellik gösteren müzik dersine yönelik aktif öğrenme yöntemleri (Dalcrose, Orff, Kodaly, vb.) ile birlikte, genel öğretim yöntemlerine de yer verildiği belirtilmektedir. Müzik eğitiminde kazanımlara uygun olarak, “oyun, dans, devinim” dersin işlenişinde önem taşımaktadır. Ön öğrenmeler öğrenme-öğretme sürecinin başında derse hazırlayıcı ve motive edici etkinliklerle yer almalıdır. Dersin işlenişinin, giriş, sezdirme, bilgiyi paylaşma, bilgiyi kullanma alt başlıklarının işleniş bölümü etkinliklerine yansıtılmasına dikkat edilir.

Yeni bir program ya da eğitim-öğretim anlayışının ortaya konması, uygulanmaya başlaması ve yaygınlık kazanarak yerleşmesi uzun ve sancılı bir süreçtir. Bu sürecin kolay atlatılmasının ve kısa sürmesinin tek yolu ise eğitim öğretimin ana unsuru olan ve yürümesini sağlayan öğretmenlerin iyi eğitimden geçerek programı tanımaları, program ya da eğitim-öğretim anlayışındaki değişimi özümsemeleri, sindirmeleri ve bunun için çaba

göstermelerinden geçmektedir. 2006'da uygulamasına başlayan yaklaşımın işlerliğinin sağlanması da öğretmenlerin bu yaklaşımı benimsemesiyle mümkün olacaktır. Üç yıllık bir süredir uygulanmakta olan programın geliştirilmesi, eksiklerinin neler olduğu, uygulayıcısı olan öğretmenlerin ne gibi sorunlar yaşadığı, programın geliştirme çalışmalarının da bir gereği olarak, araştırılması gereken bir konudur. Buna bağlantılı olarak, "Yeni öğretim programlarına uyum sürecinde müzik öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar nelerdir? sorusu, öğretmenlerin, yeni yöntemlere alışkın olup olmayışları, yeniliklere açık olup olmamaları, yeni yöntemlerin daha fazla yük gerektirip gerektirmediği, yeni öğretim programının öğretmenlerden beklentileri, ölçme değerlendirme konularındaki yenilikler, yeni yöntemlerin öğrencilere kazandırılması beklenen nitelikleri sağlamada etkili olup olmamasının öğretmenlerde ne tür düşüncelere yol açmakta olduğu vb. başka sorulara cevap aranmasını gerektirmiş, araştırma bu çerçevede gelişmiştir.

Böylece, bu araştırmada, müzik öğretmenlerinin yeni öğretim programlarına uyum sürecinde yaşadıkları sorunların neler olduğu araştırılmak istenmiş, bu amaçla, üç yıldır uygulanmakta olan bu programı tanıyıp tanıyamadıkları, yeni yöntemlere alışkın olup olmadıkları, yeniliklere açık olup olmadıkları, zaman ve fiziksel imkanları, çevre ve okul ortamı, öğrenci ilgileri vb. konulardaki görüşleri alınarak sorunları tespit edilmeye ve programların amacına ulaşmasında alınması gereken tedbirler anlaşılmalı, müzik öğretmenlerinin yaşadığı sorunların tespit edilerek çözüm yollarının aranmasına çalışılmıştır.

Araştırma, yeni programın geliştirilmesi ve kolayca yaygınlaştırılmasına hizmet etmesi açısından önem taşımaktadır.

Uygulamaya konulan programların yeni olmasının getirdiği bazı sorunların olabileceği sayıtlısından yola çıkılarak başlanılan araştırma, tarama modelinde, var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Sorunların bir bölge ya da ilin sorunlarını yansıtmaması ve geneli yansıtmaması için, hazırlanmış soruların müzik öğretmenlerine internet ve telefon görüşmeleriyle sorulması, hemen her bölgeden bir müzik öğretmeniyle bağlantı kurularak verilerin toplanması sağlanmış, araştırma ilköğretimde çalışan müzik öğretmenlerinden istekli kişilerle sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte imkânlar el verdiğince farklı illerden öğretmenlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya, ilköğretim okullarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinden istekli olan 20 öğretmen katılmış, bazılarıyla hem internet hem telefon görüşmesi yapılarak veri toplanmıştır. Veriler frekans ve yüzde değerlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda değerlendirilmiş, ayrıca verdikleri bilgiler ve öneriler kayıt altına alınmış, ancak buraya verilerin kısa bir özeti aktarılabilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1.İlköğretim okullarında müzik öğretmenliği yapan 20 öğretmenle telefon ve internet yoluyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre; 2006 programının yeniliklerinin öğretmenlerce tam olarak anlaşılmadığı söylenebilir. Verilen seminerler yeterli olmamış, başarıya ulaşmamış, programların yaklaşımı tam olarak tanıtılamamıştır.2006 yılında uygulanmasına başlanan programın ülkemiz ihtiyaçlarını karşılayabileceğine inanmakta güçlük çekilmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu yeni öğretim programlarının dünyadaki gelişmelere paralel olarak ortaya konduğunu kısmen düşünmektedirler. Ayrıca bazıları gelişmelerden habersiz olduklarını belirtmişler, öğretmenlerden sadece biri yurt dışında yapılan bir çalışmada görev aldığını ve yapılan çalışmaların ülkemizdekilerle aynı olduğunu ve gittiği iki ülkede gördükleriyle karşılaştığında ülkemizin iyi bir durumda olduğunu söyleyebileceğini, belirtmiştir.

2.Genel olarak öğretmenlerin yeni öğretim programları çerçevesinde yazıldığı düşünülen kılavuz kitaplardaki etkinlikleri okuyarak gerçek anlamda uygulamak için çaba sarf

etmemekte oldukları dikkat çekmiştir. Bunda en büyük etken, kılavuz kitaplardaki bilgi ve etkinliklerin müzik eğitiminin amaç ve ilkelerine uygun ve yeterli bulunmuyor olmaları gelmektedir. Genel olarak öğretmenler şarkı seçiminin çok kötü olduğunu, eksik sözlerin olduğunu söylemişler, söz, nota ve nakarat hatalarının olduğunu, bazı şarkıların gereksiz, olduğunu belirtmişler, bir öğretmen çalışma kitaplarında defter kısmının olması gerektiğini vurgulamıştır. Kitaplar çok yetersiz, nota öğretimi hiç yok, kitaplarda her türlü bilgi olmalı, nota yanlışları var biçiminde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

3.Öğretmenlerin çoğu yeni programın gerektirdiği ders işleme yöntemlerini tanıdıklarını belirtmişlerdir. Yeni öğretmenliğe başlayanların yeni ders işleme yöntemlerini tanımak konusunda daha yeterli oldukları yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Özellikle on ve üzeri yıllık öğretmenler bazı yöntemleri tanımadıklarını belirtmişler ve bazı yöntemler konusunda da ciddi anlamda sıkıntı yaşadıklarını vurgulamışlardır. Bazı öğretmenler yılsonu seminerlerinde yöntemlerin tanıtılmaya çalışıldığını ama yeterli olmadığını, uygulamalı bir tanıtımın gerçekleştirilmediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu kısmen de olsa seminerlerin gerekli olduğu düşüncesindedirler.

4.Genel olarak okullarımızın fiziksel ortamlarının donanımlı ve yeni programları uygulamak konusunda yeterli olmadığı anlaşılmıştır. 3/20(%15) öğretmen yeni müzik öğretim programını uyguladıkları fiziksel ortamlarının uygun ve yeterli olduğunu, kalabalık ve maddi anlamda sıkıntı yaşanmayan okulda çalıştıklarını, okullarının pek çok açıdan donanımlı olduğunu ve velilerin hemen her konuda destek olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun kendilerine kolaylık sağladığını söylemişlerdir. 12/20(%60) öğretmen ise okullarının fiziksel ortamlarının yetersiz olduğunu, müzik odalarının, konser salonlarının olmadığını, bir öğretmen 55 kişilik sınıflarının olduğunu belirtmiş, 5 öğretmen ise kısmen yeterli bulunduğunu söylemiştir. Öğrenci sayısının etkinlikleri gerçekleştirmede güçlük oluşturduğunu söyleyen öğretmen sayısı çoğunluktadır.

İlköğretim okullarımızın çoğunda müzik odası yoktur. Buna bağlı olarak derste kullanılacak uygun bir çalgı, ritim çalgıları, video, CD gibi araçlar ile müziğin oyun, dans, devinim unsurlarına yönelik alan vb. imkânların yetersiz olması, öğrencilerle bu konularla ilgili çalışmalar yapılmasına engel teşkil etmektedir. Ayrıca ses yalıtımından yoksun müzik odaları, diğer sınıflarda ders yapanları rahatsız etmekte, öğrencilerin duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmeleri sırasında engellemelerle karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu durumda öğretmenler de aynı engellemelerle karşılaşmakta, müzik dersine gelen öğrencilerden daha sessiz olmalarını isterken, aslında müziğin ses unsurundan ödün vermektedirler. Yeni öğretim programları 22-24 kişilik sınıflarda uygulandığında başarılı olabilir. Öğrenci sayısının az olması etkinliklerin başarılı olmasında önemli bir etkidir. Oysa bazı okullarda öğrenci sayısının 50-55 e kadar vardığını söyleyen öğretmenler vardır. Böylesi bir sınıf ortamında yeni anlayış ve yöntemlerle ders işlemek son derece zordur. Genel olarak öğrenci sayısı 30'a kadar ulaşmaktadır. Dersler ise haftada bir saattir. Etkinlikler öğrenci katılımını gerektirmektedir. Bazı işleniş yöntemlerinde ise öğrencilerin yarıya yakın kısmının etkinliği gerçekleştiremeden dersin sona ermesi anlamını da taşımaktadır. Bu da öğretmenlerin, öğrencilerin tamamını etkinliğe dâhil edememe nedeniyle üzüntü duymalarına, dersi tamamlayamadıkları düşüncesine kapılmalarına neden olmaktadır.

Yeni programları uygularken müzik öğretmenlerinin çok fazla bürokratik engellerle(yazı- çizi-dosya işleri) karşılaşmadıkları ve programın gerektirdiği yazı işlerine artık alıştıklarını, bürokratik işlemlerle ilgili bir sorunun olmadığı anlaşılmıştır. Öğretmenler okul idaresinden istedikleri kaynak, araç-gereçlerin sağlanmasında güçlük yaşadıklarını, çoğu sorunlarına kendilerinin çözüm bulduklarını artık okul idaresiyle bu tür konularda muhatap olmadıklarını kendi sorunlarını çözmeye alıştıklarını söylemişlerdir.20 öğretmenden sadece

2'si okul idarelerinin kendilerini her konuda desteklediğini, konser ve etkinliklerde her zaman yanlarında olarak her türlü kolaylığı sağladıklarını aktarmıştır. Öğretmenler bu konudaki sorunlarını kendileri çözmeye çalışmakta, bazı araç ve gereçleri performans görevi adı altında öğrencilerine yaptırmaya çalışarak, araç eksiklerini giderme yolunda çaba sarf etmektedirler. Fakat öyle okullar vardır ki, öğrencilerin performans görevi olarak -hatta ders içinde öğretmenle birlikte- yaptığı çalışmalar bile iyi olmaktan uzaktır. İşte böyle durumlarda programın amacına ulaşamadığı, öğretmenin istediklerini gerçekleştiremediği, kendini başarısız ve güçsüz hissettiği durumlar oluşmakta, başarısızlık hissine kapılarak psikolojik sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Bu noktada özellikle müzik derslerine yönelik, vurmali çalgılar, ritim ve eşlik çalgılarının bu tür okullara gönderilmesi, ritimlerle ilgili seminerlerin de öğretmenlere verilmesinin gereği ortaya çıkmaktadır. Yeni öğretim programı öğretmenlerden görsel materyalleri, bilgisayar ve CD'leri daha fazla kullanmalarını istemektedir. Performans ve etkinlikler için çok daha renkli çalışmalar, uygulamalar beklenmektedir. Bu materyallerin sağlanması için okul yönetiminin yardımcı olması birçok okul için mali nedenlerle güçlük çıkarmaktadır. Bu durum müzik öğretmenlerinde, idarecilerden farklı materyaller talep etmelerinde isteksizlik, bıkkınlık, yılgınlık gibi duyguların oluşmasına neden olmaktadır.

5. Öğretmenlerin çoğunluğu yeni müzik programı çerçevesinde işledikleri derslere olan öğrenci ilgi ve katılımını yeterli bulduklarını, özellikle ritimle ilgili derslerde yaptıkları çalışmalara çok ilgi gösterdiklerini, bir öğretmen değişik vurmali çalgıları çok sevdiğini ve çok ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Buradan yeni müzik öğretim programının müzik dersinin işlenmesine uygun ve ilgiyi arttırıcı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler özellikle seviye belirleme sınavına yakın zamanlarda öğrencilerin ilgilerinde önemli oranda azalma olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmenlerden biri seviye belirleme sınavlarında genel kültür alanının da olması gerektiği ve resim, müzik, spor sorularının bu alanda yer alarak ders dağılımında bu derslere olan ilgi azlığını engellemede faydalı olacağını belirtmiştir.

6. Öğretmenlerin yeni programda sunulan ölçme değerlendirme yöntemlerini genel olarak tanıdıklarını belirtmişlerdir. Ne var ki bu konuda zaman azlığı nedeniyle ölçme değerlendirme çalışmalarının yeterince yapılabildiğini söylemek çok zordur. Çünkü müzik dersi yeteneklerinin anlaşılması konusunda öğrencilerle bireysel çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu bir derstir. Sadece 40 dakikalık bir ders sürecinde öğretmenin hem dersine ait etkinlikleri gerçekleştirmesi, hem de ölçme değerlendirme çalışmalarını yapması neredeyse imkansızdır. Hele hele öğrenci sayısı 20'yi geçiyorsa bu daha da imkansız hale gelmektedir. Yine de, bazı derse özel yöntemlerin geliştirilebileceği düşünülmektedir. Bununla ilgili olarak, ölçme değerlendirme çalışmaları çerçevesinde öğretmenlerin kendilerine ait kolay uygulamalarının olduğu da öğrenilmiştir. Ayrıca ders içi performans notunun uygulanıyor olması, öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırmada önemli bir etkiye sahiptir. Ölçme değerlendirme etkinlikleri zaman açısından zorluk oluşturmakla birlikte müzik öğretmenlerine daha objektif bir değerlendirmeye olanak sağlaması ve müzik derslerinden alınan notların önemini arttırması açısından kolaylık sağlamaktadır.

7. Müzik öğretmenlerinin çoğunluğu, toplumumuzun müzik eğitiminin önemini yeterince kavradığını düşünmektedir, bazı öğretmenler daha iyiye giden bir süreç yaşadığını ve umutlu olduklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenler daha iyi ve kültürel düzeyi nispeten yüksek okullarda görev yapmaktadır. Bu durumun müzik derslerine olumlu yansıdığı görülmüştür. Ders dışı etkinliklere öğrencilerinizin yeterince ilgili olduğunu düşünüyor musunuz? sorusuna genel olarak çok ilgili olduklarını ve bazılarının yetişmekte zorlandıklarını belirttikleri görülmüştür. Bazı öğretmenler öğrencilerinin yerince ilgili olmadıklarını belirttikleri gözlenmiştir. Bir öğretmen yapılan koro çalışmalarına ailesinden gizli katılmak zorunda kalan bir öğrencisi olduğunu ve bu durumun kendisini zor durumda

biraktığını belirtmiştir. Görüleceği üzere burada öğrencilerin ailelerinin kültürel yapılarının müzik dersi üzerinde çok önemli etkileri vardır. Kültürel düzeyi yüksek okullarda görev yapan öğretmenler çok daha başarılı ve istekli, derslerini daha ciddiye alan bir tavır içine girmekte, öğrencilerinin daha ilgili oldukları gözlenmektedir. Öte yandan kültürel düzeyi düşük kesimlerdeki okullarda müzik dersi, öğretmeni ne kadar çaba gösterirse göstereceği yeterince ilgi görmemekte, çalışmaların yapılması zorlaşmakta, zamanla öğretmen üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bununla birlikte, kültürel düzeyi yüksek okullarda da sınav kaygısı önemli bir sorun olabilmektedir.

8. Müzik öğretmenlerinin birden fazla okula giderek ders saatlerini doldurmaları gereği genel olarak zorluk çıkarmaktadır. Başka okullara gitmek zorunda kalmayan öğretmenler kendilerini şanslı bulduklarını belirtmişlerdir. Ders saatinin azlığının bu duruma neden olduğu belirtilmiş, bazı öğretmenler artık duruma alıştıklarını söylemişlerdir. Bunun yanı sıra bazı öğretmenlerin 1,2, ve 3. sınıflara da müzik öğretmenlerinin girmelerinin gerektiğini belirttiği görülmüştür. Genel olarak birden fazla okula gitmelerinin zaman zaman mutsuz olmalarına, uyum sağlama sorunlarına, alışkın oldukları araçları taşıyamama sorunlarına ve çalışmalarını tamamlayamamalarına neden olduğu söylenebilir. Bazı öğretmenlerin ise, başka okullara gitmenin kendilerini yormadığını, hatta daha da memnun olduklarını söyledikleri görülmüştür.

Genel olarak öğretmenlerin şikayet ettikleri konu, kendi okullarında yaptıkları çalışmaların aynısını öteki okullarda yapamadıklarıdır. Oysa öteki okullardan da bazı konularda çalışma yapmalarının, özel günlere ait çalışmaları desteklemelerinin istendiği, bunlara yetişmekte zorlandıkları tespit edilmiştir.

Yeni bir eğitim-öğretim anlayışının benimsenmesi, eğitim-öğretim ortamında başarılı bir şekilde uygulamasının başlatılması son derece zor ve zaman alıcı bir iştir. Bunun yanı sıra bazen yetişmekte olan nesiller üzerinde yıkıcı etkileri de olabilmektedir ki, en tehlikeli ve hata götürmez yanı budur. Bu nedenle yetkililerin çalışmaları son derece büyük bir dikkatle yürütmesi ve gerçekten faydalı olmayacak yaklaşımlardan uzak durması, eğitimin niteliğini yükseltmek için yapılacak çalışmaları çok iyi planlaması gerekmektedir. Eğitim- öğretim programları sık sık değiştirilerek, biri atılıp yerine yenisinin kolayca konulacağı türden bir şey değildir. Eğer bir değişikliğe gidilmiş ise artık yapılan değişikliğin başarıya ulaşması yolunda çok büyük çaba sarf etmek gerekir.

Afyonkarahisar’da 2008 şubat ayında yapılan çalıştayda Refik SAYDAM “Millî Eğitim Bakanlığı müzik derslerini uygulamaya koyuyor, kitapları yayımlıyor. Diğer taraftan öğretmen yetiştiren kurumlarımız müzik öğretmeni yetiştiriyor, ancak müzik bölümlerimiz bir tür kapalı devre televizyon yayını gibi kendi arasında iletişim kurabiliyordu. Müzik öğretmenleri ne durumda, sorunları nelerdir, bu sorunların çözümü yolunda neler yapıyor bundan pek kimsenin yeterince haberi yoktu. Müzik öğretmeni arkadaşlarım da sevgili Muammer Sun öğretmenimizin tanımlamasıyla “çöllere dökülen kova kova su gibi” gittikleri yerlerde buharlaşıp uçuyorlardı. Yani öğretmen yetiştiren kurumlarda aldığı bilgileri dersleri temel müzik davranışlarını, çalgısını geliştiremiyor; gittiği yerlerde çoğu zaman teşvik edici unsurlar olmayınca, yeterli koşullar olmayınca umutsuzluğa kapılıp bir süre sonra, mesleki ideallerden uzaklaşabiliyorlardı.”

Sözleriyle konu üzerinde durmuş ve müzik eğitimcilerinin birbirlerinden kopuk olmalarının zorluğuna dikkat çekmiştir, mesleki eğitimin ve iletişimin özellikle müzik eğitimcileri için daha büyük bir gereklilik olduğu üzerinde durmuştur. Yine aynı çalıştayda bir müzik öğretmeni yeni programlarla ilgili olarak,

“Bir müzik eğitimcisi olarak yapılandırılmış programla ders işlerken özellikle kalabalık sınıflarda çok büyük sıkıntılar yaşıyoruz. Yapılandırılmış programla ders yapmak

zaman zaman son derece eziyet verici olabiliyor müzik öğretmenleri açısından. Alt yapının yeterince hazırlanmamış olması etkinlikleri gerçekleştirmede zorlanmamıza neden oluyor. Bu programın kalabalık öğrenci gruplarıyla ders işlemeye uygun olmadığını düşünüyorum. Ayrıca ritim çalgılarının sıkça kullanılmak istenmesi zaten müzik odalarının olmadığı okullarda karmaşaya ve müzik derslerinde düzensizliklere neden oluyor. Aslında öğrenci merkezli gibi görünen programın gerçekte çok daha fazla öğretmen çabasına ve yönlendirmesine, dikkatine ve çalışmasına ihtiyaç duyduğu kanısındayım. Ama bunların yanı sıra güzel tarafları da yok değil. Örneğin biraz daha özgür olduğumu düşünüyorum ders yaparken ve boşlukları müzik öğretmenlerinin yetenekleri doğrultusunda doldurabileceklerini düşünüyorum. Yani programdaki bilgi eksikliği müzik öğretmeni tarafından tamamlanabilir ama ne ölçüde tamamlanır ya da herkes bunu yapabiliyor mu? bu tartışılır. Psikolojik sorunlara da sebep olduğunu gözlemledim meslektaşlarımız arasında. Kendi açımdan eksikleri olduğunu düşünüyorum. Ama yeni şeyler eklenebilir, program geliştirilebilir. Zaten programlar geliştirilmek içindir. Bir programın oturması da uzunca bir süre almaktadır. Bu açıdan ben geliştirilmesi taraftarıyım. Yani yeni bir program yapmaktansa var olanı geliştirmek daha iyi olur düşüncesindeyim.” Diyerek görüşlerini belirtmiştir.

Yukarıda tanıtılmaya çalışılan 2006 programının öğrencilerin öğrenmelerine kolaylık sağlayacak ve bu süreci en güzel şekilde hazırlamaya uygun olmasına çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yeni ilköğretim programı öğretmenlerden öğrencileri derste aktif kılarken aslında kendilerinin daha aktif olmalarını beklemektedir. Yeni neslin öğretmenleri daha araştırmacı daha kültürlü, toplumla barışık, yönetim eğitimine sahip, eğitim bilimlerini iyi bilen ve yenilikleri takip eden niteliklere sahip olmalıdır.

Yeni Öğretim Programlarına Uyum Sürecinde Müzik Öğretmenlerinin Yaşadığı Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler

Bu sorunların giderilmesinde üzerinde durulması gereken en önemli konu, okullarımızdaki müzikal ortamların iyileştirilmesidir. Yeni bir eğitim anlayışından söz edilen bir ortamda sanat eğitiminin en önemli kolu olan müzik eğitiminin ihmal edilmesi düşünülemez. Özellikle toplum yaşamında müziğin rolü ve gereği düşünüldüğünde, müzik derslerinin önemi daha iyi anlaşılabilir. Bu alanda çalışan öğretmenlerin daha iyi imkânlarla çalışmaları işlerini daha iyi yapmalarına olanak sağlayacaktır. Müzik odalarında çalgı desteğinin artırılması hem daha rahat ve öğretici bir ders ortamının oluşmasını hem de öğrencilerin derse olan ilgilerini arttıracak, müzik öğretmenlerine olan sevgi ve saygının artması sağlanacaktır. Ders ortamının iyileştirilmesi öğrenci başarısını ve doğrudan öğretmen başarısını arttıracak ve müzik öğretmenlerinin mesleklerine olan sevgileri artacaktır. Ayrıca kendilerine ait bir odanın olması buldukları ortama ait olma hislerini arttırarak daha büyük bir şevkle çalıştıkları görülecektir. Müzik öğretmenlerinin birden fazla okula gitmelerinin önlenmesi ders sayılarının arttırılması, özellikle 1,2,3. sınıflarda da bu dersleri branş öğretmenlerinin vermelerinin sağlanması gereklidir. Kendi ortamı içerisinde kalan öğretmenler, buldukları ortamı benimseyerek daha fazla üretken olacaklardır. Böylece müzikle ilgili daha fazla etkinliğin yapıldığı ve müzik öğretmenlerinin daha fazla çalıştıkları gözlenebilecektir. Yeni yöntemlere ve yeniliklere açık olmalarının sağlanması için ise; hizmet içi seminerlerin verilmesi, yeni öğretim yöntemlerinin tanıtıldığı uygulamalı çalıştay, seminer vb. düzenlenmeli, müzik öğretmenlerinin bir araya gelecekleri toplantıların, etkileşimde ve fikir paylaşımında bulunacakları ortamların sağlanması gereklidir. Böylece müzik öğretmenlerinin yaşamakta oldukları sıkıntılar ve sorunlar hafifletilebilir, daha verimli iş ortamları sağlanabilir. Ayrıca müzik öğretmenlerinin dergi ve iletişim imkanlarından, çeşitli makale ve bilimsel araştırmalardan haberdar olabilecekleri kaynaklardan da yararlanmaları gerekmektedir. Toplumun müzik eğitimine olan ihtiyacı ve ilgisinin arttırılması için çaba sarf edilmeli, korolar şenliği, öğrenci katılımlı nitelikli etkinlikler ve çalgı toplulukları konserleri

ile müzik eğitiminin önemi kavratılmalıdır. Özellikle üniversitelere bağlı mesleki müzik eğitimi veren kurumlar buldukları ildeki müzik öğretmenlerini toplayan, birleştiren, paylaştıran bir rol üstlenmelidirler.

KAYNAKÇA

- Alıcıgüzel,İ.(1999) **“Çağdaş okulda Eğitim Ve Öğretim”** 2.Baskı.Sistem Yay.İstanbul.
- Demirel,Ö.(2004) **“Öğretimde Planlama Ve Değerlendirme, Öğretme Sanatı”** 7.Baskı. PegemA Yay. Ankara.
- Duman,B.(2007) **“Neden Beyin Temelli Öğrenme?”**PegemA Yay.Ankara.
- Erden,M., Y.Akman (2003) **“Gelişim ve Öğrenme”** Arkadaş Yay.(12.baskı):Ankara.
- Küçükahmet,L. (2003) **“Öğretimde Planlama ve Değerlendirme”**, Nobel Yay. Dağ. (14.basım): Ankara.
- Senemoğlu, N.(2004) **“Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya”**.Gazi Kitabevi, (9.baskı): Ankara.
- Oktaylar, H.C. (2007) **“Öğretmen Adayları İçin KPSS Eğitim Bilimleri.”** Yargı Yayınevi: Ankara.
- Özdemir,N. (2007) **“İlköğretim Müzik 6,7,8. Öğretmen Kılavuz Kitabı”** M.E.B. Yay.: Ankara.
- Türkmen,U. (Hazırlayan) (2008) Afyon Kocatepe Üniv. **Afyon İli Müzik Eğitimi Sorunlarında Müzik Eğitimcilerinin (Akademisyen-Öğretmen)Fikir Paylaşımları Çalıştayı.**
- Vural,B.(2004) **“Öğrenci Merkezli Eğitim Ve Çoklu Zekâ”**Hayat Yay.İstanbul.
- Yaşar, N. ve Diğerleri(2007) **“İlköğretim Müzik 4-5 Öğretmen Kılavuzu”** M.E.B.Yay.(I.Baskı): Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2004) **“Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.”** PegemA Yayınları (7.Baskı):Ankara.